

รายงานการประชุมกำหนดกรอบและแนวทางสำหรับการวิจัยต้นทุนทางเศรษฐกิจและสังคม

ของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

วันจันทร์ที่ 30 เมษายน 2550 ระหว่างเวลา 13.00-16.30 น.

ณ ห้องประชุมสำนักงานโครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

ชั้น 6 อาคาร 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. ดร. อัมมาร สยามวาลา	สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)
2. ผศ.สุชาติ ภัยหลีกี่	คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. นพ.บัณฑิต ศรีไพศาล	ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.)
4. อาจารย์อุษณีย์ ฝั่งปาน	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. รศ.ดร. ชื่นฤทัย กาญจนะจิตรา	สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
6. คุณนวรรตน์ โอปนพันธ์ุ	สำนักงานสถิติแห่งชาติ
7. คุณอารีรัตน์ โล่ห์ทองมงคล	สำนักงานสถิติแห่งชาติ
8. คุณหทัยชนก พรรคเจริญ	สำนักงานสถิติแห่งชาติ
9. คุณบรรพต ดีเมืองสอง	สำนักงานสถิติแห่งชาติ
10. อาจารย์สุรศักดิ์ ไชยสงค์	คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
11. พันตำรวจเอกหญิงเบญจวรรณ เกียรติสารพิภพ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
12. คุณชูฉัตร ประมูลผล	กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์
13. ดร.นพ.ยศ ตีระวัฒนานนท์	โครงการ HITAP
14. ผศ.ดร.ภญ.มนต์ธมภ์ ถาวรเจริญทรัพย์	โครงการ HITAP
15. นางสาวชนิดา เลิศพิทักษ์พงศ์	โครงการ HITAP
16. นางสาวจอมขวัญ โยธาสมุทร	โครงการ HITAP

วาระการประชุม

1. แนะนำโครงการ ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการจัดประชุม
2. นำเสนอกรอบแนวคิดและหลักการประเมินต้นทุนทางเศรษฐกิจและสังคมของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
3. นำเสนอเรื่องข้อมูลที่ต้องการสำหรับการประเมินต้นทุนและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
4. นำเสนอเรื่องแบบเก็บข้อมูล และแนวทางการเก็บข้อมูลสำหรับการประเมินต้นทุนเกี่ยวกับการสูญเสียผลผลิต (Productivity loss) และทรัพย์สินเสียหายจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ประเด็นอภิปราย และข้อเสนอแนะ

การอภิปรายและข้อเสนอแนะแบ่งเป็นสามหัวข้อตามการนำเสนอโดยมีรายละเอียดข้อเสนอแนะดังนี้

1. กรอบแนวคิดและหลักการประเมินต้นทุน
  - เนื่องจากในเบื้องต้นรัฐบาลได้ประเมินผลกระทบไปแล้วจึงทำให้เก็บภาษีไปในระดับหนึ่ง ซึ่งการเก็บภาษีดังกล่าวส่งผลให้จำนวนการขายลดลง (ในระดับหนึ่ง) แล้ว ดังนั้นจึงต้องคิดให้ดี หากจุดสมดุลที่จะไม่ทำให้ Benefit ที่สังคมควรได้ต้องเสียไป (ตามหลักเศรษฐศาสตร์)
  - การคำนวณต้นทุนอื่นๆ เช่น “ค่าชดเชย” และ “ค่าสินบน” ที่ประชุมแนะนำว่าจัดเป็น transfer cost ซึ่งเป็นเพียงการเปลี่ยนเจ้าของเท่านั้นจึงไม่ควรนำมาคิด ส่วนคดีอาญาไม่มีสินบนนำจับ
  - ข้อมูลสัดส่วน/จำนวนอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากแอลกอฮอล์นั้นมีความเป็นไปได้ที่จะได้ข้อมูลจากบริษัทประกัน
  - ในส่วนของระเบียบวิธีวิจัย ต้องตรวจสอบสูตรที่ใช้ในการคำนวณขนาดตัวอย่างอีกครั้ง โดยสูตรที่ใช้ควรเป็นสูตรสำหรับตัวแปรที่เป็น continuous นอกจากนั้นก็มีข้อเสนอแนะว่าควรกำหนดตัวอย่างในการสัมภาษณ์ไว้ประมาณครัวเรือนละ 2 คน
  - การออกแบบวิธีการเก็บข้อมูล ต้องพิจารณาว่าจะเก็บตัวอย่างประชากรอย่างไร และจะ sub-sample กับหน่วยงานใด
  - เนื่องจากโครงการนี้ใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง จึงควรคำนึงถึงประเด็นเกี่ยวกับการเชื่อมต่อภาพทั้งหมด (ข้อมูลต้นทุนจากแหล่งต่างๆ) เข้าด้วยกัน เพื่อให้ภาพใหญ่ที่ต่อขึ้นสามารถเป็นตัวแทนของภาพจริง เช่น หากเก็บข้อมูลพฤติกรรมเครื่องดื่มร่วมไปกับหน่วยงานหนึ่ง และแยกเก็บ productivity loss ไปกับอีกหน่วยงานหนึ่งอาจทำให้เกิด ความเหลื่อมล้ำของเวลาที่เก็บข้อมูล รวมถึงแหล่งข้อมูล ควรพิจารณาในจุดนี้ให้ดีเพื่อให้สามารถเชื่อมข้อมูลที่ได้มาเข้าด้วยกันได้อย่างเหมาะสม
  - หากเก็บข้อมูลร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ สามารถใช้เพศ, อายุ และความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือนเพื่อเป็นตัวเชื่อมได้

2. แบบเก็บข้อมูล และแนวทางการเก็บข้อมูล

แบบเก็บข้อมูลในส่วนของ การสูญเสียผลผลิต ซึ่งดัดแปลงจากแบบสอบถาม *Work Productivity and Activity*

Impairment: General Health (WPAI: GH)

- มีความสงสัยในรูปแบบการขาดงานซึ่งมีความเป็นไปได้ 3 รูปแบบคือขาดไปเลย, มาทำงานแต่ประสิทธิภาพลดลง และคละกันเช่นใน 4 วันอาจจะขาดงาน 1 วัน ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ 3 วัน และประสิทธิภาพเต็มที่ 1 วันเป็นต้น ทางแก้ คือ แบบทดสอบนี้จะคิดเป็นหน่วยชั่วโมง
- ควรทำให้แน่ใจว่าคนตอบเข้าใจคำถามอย่างชัดเจน
- ความแตกต่างในอาชีพของผู้ตอบอาจจะเป็นอุปสรรคของแบบสอบถามชุดนี้ ทั้งนี้ลักษณะแบบสอบถามจะสอดคล้องกับกลุ่ม informal sector หรือ self-employed มากกว่า แต่ในส่วนของ formal sector อาจจะไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริง ซึ่งตรงนี้การเก็บข้อมูลจากฝั่งนายจ้างน่าจะเป็นประโยชน์
- มีข้อสงสัยต่อแบบสอบถาม productivity loss ว่าสามารถใช้กับประเทศไทยได้หรือไม่
- ค่าตอบแทนการสัมภาษณ์ควรให้หรือไม่ เป็นอะไรดี ระหว่างเงินกับของ ซึ่งทุกอย่างล้วนมีข้อดีข้อเสียที่ถกเถียงกันมานาน ซึ่งที่ประชุมยังไม่ได้สรุป

แบบเก็บข้อมูลในส่วนของความรุนแรง

- คำถามเกี่ยวกับความรุนแรงควรทำเป็นแบบ self-administration โดยอัดคำถามใส่เทปแล้วให้คนตอบเลือกคำตอบเอง
- ควรจะถามกับ victims มากกว่าผู้กระทำ เพราะน่าจะมีแนวโน้มในการได้ข้อมูลมากกว่า
- คำจำกัดความของความรุนแรงนั้นยังไม่ครบและครอบคลุม ควรเพิ่มเหยื่อที่เป็นผู้ช่วยด้วย
- อาจจะมีกรณีที่คนเมาถูกทำร้ายจากคนรอบข้าง (แต่อย่างไรก็ตามกรณีนี้จัดอยู่ในส่วนของ private cost ซึ่งไม่ได้นำมาคิด)

แบบเก็บข้อมูลในส่วนของ การดื่มแอลกอฮอล์

- ประเด็นการเก็บข้อมูลที่อาจจะตรงกับช่วงเข้าพรรษา
  - การกระจาย (distribution) ของการดื่มเหล้าแต่ละช่วงปี ช่วงเวลาจะมีผลกับนักดื่มบางกลุ่มเท่านั้น จะไม่กระทบกับกลุ่มที่ดื่มเป็นประจำอยู่แล้ว
  - มีผลมากเพราะ value ของสังคมเปลี่ยน บวกกับมีการรณรงค์
- ข้อมูลการเพิ่ม-ลดของการบริโภคแอลกอฮอล์ที่เกิดจากเทศกาลต่างๆ เช่น สงกรานต์ ปีใหม่ เข้าพรรษา สามารถตรวจสอบจากร้านขายได้โดยตรง แต่จะได้เฉพาะในเมืองเท่านั้น ไม่ได้จากต่างจังหวัด
- ในการเก็บข้อมูลอาจจะมีเรื่องทัศนคติของคนเกี่ยวกับการดื่ม (preference) คือถ้าถามความเห็นเกี่ยวกับการดื่มจากเจ้าตัวอาจจะได้มุมมองหนึ่งแต่ถ้าถามว่าจะให้คนใกล้ชิด เช่น ลูกของเขา อาจได้ข้อมูลอีกแบบหนึ่ง

3. ข้อมูลที่ต้องการสำหรับการประเมินต้นทุนและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

- การคำนวณต้นทุนเกี่ยวกับการบังคับใช้และดำเนินการตามกฎหมาย ตลอดจนต้นทุนของอุบัติเหตุ นั้น ได้มีข้อเสนอ ดังนี้
  - 1) ติดต่อกองป้องกันอุบัติเหตุฯ เพื่อขอข้อมูลต้นทุนของอุบัติเหตุ (cost of accident)
  - 2) รวบรวมจากรอบของบันทึกประจำวันของตำรวจ
  - 3) รวบรวมข้อมูลจากสาธารณสุขจังหวัด อำเภอ โรงพัก เนื่องจากมีข้อมูลที่ละเอียดกว่าเก็บจากหน่วยงานระดับประเทศ
  - 4) เก็บข้อมูลจากนักโทษในคุก ในกรณีต้นทุนการสูญเสียผลผลิตที่เกิดจากการจำคุก จะวิธีที่ดีที่สุดในการเก็บข้อมูล
  - 5) มีข้อสังเกตว่า กรณีเมาแล้วไว้วายาย คุ่มสติไม่อยู่ (drunk and disorderly) นั้นส่วนใหญ่จะเป็นคดีเล็กจะไม่มีกรบันทึกไว้ในบันทึกของตำรวจ
- การฟ่วงการเก็บข้อมูลไปกับโครงการสำรวจเกี่ยวกับบุหรีและแรงงานที่กำลังจะสำรวจเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลอื่น ๆ ได้ นั้น อาจไม่สามารถทำได้เนื่องจากโครงการเหล่านั้นมีข้อคำถามเยอะมากอยู่แล้ว ควรพิจารณารูปแบบในการเก็บข้อมูลว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดในการเก็บข้อมูลร่วมกับโครงการอื่น โดยเฉพาะบางโครงการซึ่งจะมีการสำรวจในช่วงเข้าพรรษา
- คาดว่าจะมีประชุมอีกครั้งใน 6-8 เดือน ต่อจากนี้